

A gyermekeim új értelmet adtak az életemnek”

Helyekről, utakról, szerepekről Tóth Tibor Jászai Mari-díjas színésszel, színházigazgatóval

Írta: Bárány János - 2016.11.11.

"Ha visszagondolok, kicsit kitűntem a kortársaim közül" (Fotó: Klinko Fanny)

Akkor volt ötvenéves a Komáromi Jókai Színház, amikor az élére került. Szabadúszóként Trigorint játszotta Csehov Sirály című drámájában. Az idén ő lett ötvenéves. Éppen Székely Csaba Bányavakság című darabja főpróbáján. Izsákot alakítja a tragikomédiában, aki mindenre képes, hogy polgármester legyen. Tóth Tibor Jászai Mari-díjas színészt, színházigazgatót inkább zavarta az ünnep. Azt mondja, ha nincs a főpróba, inkább elment volna három napra valahova. Sikertörténet-e, hogy kassai színpadmesterről komáromi színházigazgató lett? Erről is beszélgettünk.

Mik jutnak eszébe a sikerről?

Pozitív előmenetel, felemelő érzés, remek életpálya, adrenalin, jó eredmény elérése. Szerintem a sikernek is vannak fokozatai. Nem

mindegy, hogy valaki Nobel-díjat kap és úgy sikeres, vagy a második helyen végez egy falusi futóversenyen, és azt sikerként könyveli el. A sikerélmény szubjektív. Akkor beszélhetünk sikerről, ha az embert

boldoggá teszi a tény, hogy valamiben sikeres.

*Molnár Ferenc:
Liliom. Végzős
főiskolásként
Stubendek Katalin
(Juli) társaságában
(fotó: archívum)*

Véleményem szerint sikertörténet, hogy kassai színpadmesterből komáromi színházigazgató lett. Könnyű útja volt a két funkció között?

Ha tudatosan kellett volna végigcsinálni, nem lett volna könnyű. Mivel spontán jött, és nem volt tervezett az út, tettem a dolgom, azután az események egymásra rakódtak. Segédszínésznek vettek fel a kassai Thália Színházba, és amikor szerettem volna belépni, mert közben elvittek katonának, már nem volt segédszínészi státusz. Felajánlották, legyek technikus, később a színpadmesterei státuszt kaptam. A véletlen hozta a színművészeti főiskolát is. Másodszor jutottam be, el sem akartam már menni a felvételire. Lengyel Feri bácsi „rugdosott” oda. Azt mondta, fiam, ha valamit akarsz kezdeni az élettel és ezen a pályán akarsz maradni, mindenképpen menj el. Ő sarkallt, mert csalódott voltam; igazságtalannak tartottam, hogy elsőre nem jutottam be. Ha akkor nem mentem volna el még egyszer felvételizni, ma nem lennék a pályán. Nem kaptam volna ezeket a sikereket, élményeket, tovább álltam volna. A főiskolán az volt a terv, hogy befejezzem, és színész legyek. Hogy hol lesz az ember színész, milyen lesz a karrierje, szintén nem tudja megtervezni. Nem terveztem azt sem főiskolás koromban, hogy egyszer majd a Komáromi Jókai Színház igazgatója szeretnék lenni, és ilyen meg ilyen szerepeket szeretnék eljátszani. Az ember megy előre, teszi a dolgát, és akkor sikeres, ha állandóan pozitív impulzusok érik a pályáján.

Az igazgatóságot sem kellett tervezni?

Az is véletlenszerűen jött. Sopronban voltam éppen. Akkoriban oszlatták fel az ottani társulatot. A szezon vége előtt írták ki a komáromi pályázatot. Két nap alatt döntöttem, hogy elindulok.

Szomory Dezső:

II. József. Pius szerepében. Rendezte: Verebes István (fotó: Dömötör Ede)

Szülőfalujában, Nagyszelmencen lehetett arról ábrándozni, hogy színész lesz?

Álmodozni mindenhol lehet. Nagyszelmenc a szívem csücske, de gyakorlatilag a világ végén van.

Az ország végén biztosan.

A lehetőségek tekintetében is a világ végén van, mert teljesen ellehetetlenítették azt a szerencsétlen régiót. Ezt a mindenkori társadalmi, politikai helyzet rovására írom.

Ez benne van Jaroslav Vojtek Szelmencről szóló, Hranica című filmjében?

Benne van. Ha visszagondolok, kicsit kitűntem a kortársaim közül. Több exhibicionizmus volt bennem, mint a többi szelmenci fiatalban. Szerettem jónak mutatni magam a sportban, a versmondó versenyeken. Egy népdalversenyen második lettem, és nagyon érzékenyen érintett, hogy miért nem lettem első. Talán egy picivel mindig több ambíció volt bennem, mint a kortársaimban.

Petronius római patrícius szerepében Székely János: Caligula helytartója című drámájában, 2012 tavaszán. Partnere: Mokos Attila (Decius római lovag) (fotó: Kiss Gibbó Gábor)

Zelei Miklós Zoltán újratemetve című darabja, melyből Vidnyánszky Attila rendezett előadást a Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház társulatával, amely január 13-án majd a Komáromi Jókai Színházban is a közönség elé kerül, Nagyszelmenc történetéről mesél?

A szöveggönyvet olvastam, a megvalósítást nem láttam, de ismerem Vidnyánszky Attila formanyelvét. A kettézárt falu történetét meséli el a

szerező.

Nagyszelmenc és Kisszelmenc ikerfalvak voltak, de egybeépültek. Lebontottak egy házat, és a helyén húzták meg a határt, az összetartozó rokonságokra való tekintet nélkül. Azután, ha valaki át akart menni Kisszelmence,

komoly adminisztrációs intézkedések után száz kilométert kellett kerülni. Bármennyire világfinak tűnhetnek, ung-vidéki lokálpatrióta vagyok. Nagyon húz haza a szívem, sokan nem is értik, miért, mert ott gyakorlatilag nincs már semmi. Viszont ott él az édesanyám, rokonok, szomszédok, emberek, ott vannak a házak, a fák, a bokrok, az egész gyerekkorom. Ha Komáromban vagy a Csallóközben találkozom egy földimmel, szívem szerint a keblemre ölelném. Tóth Janika néhány méterre a színháztól dolgozik egy ügyvédi irodában, Keszegfalván él a családjával, gyakran találkozunk, Filip Nándi is jár színházba. Amikor még működött a Nokia cég Dél-Komáromban, rengeteg földim dolgozott ott. Egyszer a Tescóban szólított meg valaki, és mondta, hogy kinek a gyereke a faluból. Nagyon megörültem neki.

Vidnyánszky Attilával barátok?

Igen. Szeretem a színházi világot. Egyéniség. Egyedi színházművész. Még kijevei egyetemista volt, én pedig pozsonyi főiskolás, amikor először együtt dolgoztunk. Amikor Kassán művészeti vezető lettem, többször meghívtam rendezni. Szerettem volna a közös munkát intenzívebbé tenni. A mi társulatunknak nem volt, és sajnos napjainkban sincs ilyen igazi rendező vezéregyénisége. Szoktam is mondani Trill Zsoltnak, aki akkor a beregszászi társulatban játszott, hogy egy ilyen színházi ember mellett felnőni, isteni adomány, kincs, szerencse.

*Bányavakság. Izsákként az Incét alakító Jászai Mari-díjas Fabó Tiborral
(fotó: Kiss Gibbó Gábor)*

Verebes István is a barátja?

Kassán kezdődött az a barátság is. Amikor ő Nyíregyházán volt igazgató, Kassáról gyakran átjártunk előadásokat nézni. Később Kassán is rendezett három nagyszerű előadást. Amikor Komáromban igazgató lettem, megszólítottam, és jött főrendezőnek. Nagyra tartom a barátságát. Nagyon nehéz Budapestről betölteni az itteni főrendezői

funkciót. Ez állandó jelenlétet igényel, ugyanis a színházban minden nap történik valami. És az nem várható el senkitől, pláne, ha társadalmi munkában csinálja. **Mit tanult tőlük?** Vidnyánszky Attilától egy teljesen másfajta színházi megközelítést. Sztanyiszlavszkij-

iskola volt ez is, mint a főiskolán Martin Hubánál, Vidnyánszky mégis más szempöngből közelít hozzá. Egyedülálló lírai, epikai, olykor oratórikus színház az övé. Verebes Istvántól profizmust és tapintatot tanultam. Nem vagyok hajlékony ember, inkább darabosnak mondanám magam. A Semmi és végtelen egyik próbáján szölt, hogy legközelebb hozzak puhatalpú cipöt, meglátom, abban teljesen másképpen mozgok és viselkedek majd. Igaza lett. Arra tanított, hogy nem kell mindig mindenbe belehalni. Sem az igazgatói irodában, sem pedig a színpadon. Próbáljam higgadtan kezelni az indulataimat. Indulatra ne indulattal válaszoljak. Még most is tanulom.

Egy újabb sikertörténet az életében a Komáromban most futó, Kassán majd november huszonnegyedikétől megtekinthető Székely Csaba-tragikomédia, a Bányavakság koprodukciós kassai-komáromi előadása Czajlik József kassai színházigazgató rendezésében. A főpróbán volt ötvenéves. Mennyire volt más az az este?

Nem szeretem ezeket a dolgokat nagydobra verni. Megkértem Majorfalvi Bálintot, aki a színház facebook-oldalát gondozza, hogy ne is ossza meg. Nehezen kezelem, és zavarban vagyok a kötelező ünnepektől. Ha nem lett volna nyilvános főpróbánk, és nem kellett volna egyéb ügyben is bejönnöm a színházba, biztosan eltűntem volna néhány napra.

Bányavakság. Izsák és Florin (Benkő Géza m.v.) (fotó: Kiss Gibbó Gábor)

Hány év után érkezik vissza a kassai Thália Színház színpadára? Káint játszottam ott Sütő András: Káin és Ábel című darabjában kétezeregyben. Biztosan visszatérnek majd a régi emlékek. A közönség egy része bizonyára kicserélődött, de ott vannak a falak, az öltöző, az utca.

Fabó Tiborral múltjuk volt az intendantúra idején a kassai Thália Színházban. Ő volt az igazgató, ön a művészeti vezető. A két Tiborról előadás is szólt Kisvárdán, a határon túli magyar színházak fesztiválján.

Mély lelki nyomokat hagyott bennünk a mečiari éra. Azután kilencvenkilencben jött a Dzurinda-kormány, és úgy döntöttem, egy kis levegőváltásra van szükségem. Elmentem szabadúszónak. Beindultak a saját irodalmi estjeim, más színházaktól is kerestek. Tibi sem akart sokáig igazgató maradni. Részemről egy év szabadúszásnak indult, azután nem mentem vissza Kassára.

Sok mindent bevállalt a színházért. Bungeejumping-kötélen zuhant a színpadra a Tartuffe címszerepében, melyet Telihay Péter rendezett, Don Juanként trégeren húzták a magasba a tűz fölé Vidnyánszky Attila kassai rendezésében, félmeztelenül térdelt a díszlet tetején a Verebes István rendezte Bánk bán emlékezetes előadásában. Mindez megérte?

Igen. A színpadon is szeretem az extrém helyzeteket. Bármit megteszek, ha dramaturgiailag indokolt. Martin Huba meztelenre vetkőztetett a Karamazov testvérek tárgyalási jelenetében az első felvonás végén. Másodlagos volt a meztelenkedés. Arról szól a jelenet, hogy a bíróságon a végtelenségig megalázták az általam alakított Dimitrijt. Az öncélú dolgokat nem szeretem.

Bányavakság. Izsák és Ince. A Jászai Mari-díjas Fabó Tibor társaságában. (fotó: Kiss Gibbó Gábor)

Van még egy sikertörténet az eddigi ötven évében. Hanna, Róza, a lányaik és a színpadra decemberben visszatérő felesége, Holocsy Katalin színésznő. A színészek családja mennyiben tér el egy hagyományos családtól?

Nagyon más. Nézem az előző generációkat, és elég sok sebet vélek felfedezni színészgyermeken amiket, szubjektív vélemény szerint az okozhatott, hogy apu meg anyu nem rendezetten élte a családi életét. Azon dolgozunk Kattival, hogy ezt próbáljuk kiküszöbölni. Nem lesz

egyszerű, de szeretnénk, ha a gyerekeink úgy nőnének fel, hogy este legalább az egyik szülő mellettük van, mesét mond nekik. Ne a színházban kelljen felnőniük. Ne érezzék, hogy apunak vagy anyunak a karrier

fontosabb, mint ők. Ezt átértelmeztem magamban. Úgy is mondhatnám, hogy a gyermekeim új értelmet adtak az életemnek, öt évvel ezelőtt a nagyobb lányom, három éve pedig a kisebb. Azóta ők vannak az első helyen. Fontos a család. Mivel nem vagyok fiatal szülő, úgy gondolom, nincs annyi időm, mint a huszonéves szülőknek. Emiatt mindent meg kell tenni annak érdekében, hogy Hanna és Róza normális körülmények között nőjenek fel.

Mi lesz a következő szerepe a Komáromi Jókai Színházban?

Stockmann doktor, aki felfedezi, hogy a fürdővárosát felvirágoztató gyógyforrások vize mérgezett, Henrik Ibsen A nép ellensége című drámájában. Az idei évadunk a társadalmi megosztottságról szól, ez a darab jól illik a koncepcióba. A színházvezetés találhat lehetőséget arra, hogy egy drámán keresztül, a rendezővel és a színészekkel karöltve, bizonyos kritikát megfogalmazzanak arról a környezetről, ahol élnek. Nem ez volt az elsődleges cél. Ibsent különben nagyon szeretem, régen játszott tőle darabot a színház. A néző pedig a történet kapcsán asszociálhat, s rádöbbenhet arra a tényre, hogy több mint száz éve sem volt sokkal becsületesebb a világ. Akiket pedig személyesen érint, nézzenek szembe a tükörrel.